XIV. Numizmatika
Numismatics

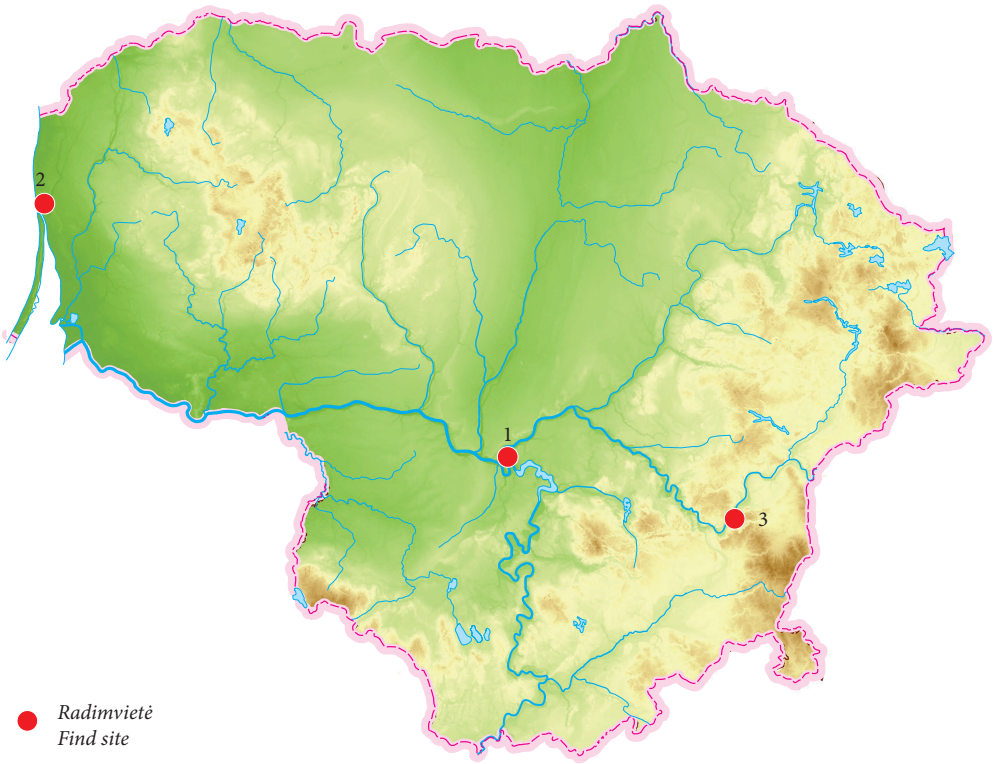

● *Radimvietė*
Find site

1. *Kaunas*
2. *Klaipėda (žr. IX)*
3. *Vilnius*

Eduardas Remecas

Monetų lobis iš Kauno Laisvės alėjos 87 (1566/2018)

2018 m. birželio 25 d. Kaune vykdant Laisvės alėjos rekonstrukcijos darbus, UAB „Kauno tiltai“ darbininkams klojant vamzdžius priešais Kauno valstybinį lėlių teatrą, ekskavatoriaus kaušas išvertė molinį indą su monetomis. Iš sudaužyto indo pažirusias pažaliavusias monetas pastebėjo vienas iš 3 darbuotojų. Darbų vadovas apie 350 surinktų monetų ir indo šukes perdavė policijai. Birželio 26 d. į radimo vietą atvykus archeologui Dainiui Balčiūnui, metalo detektoriumi papildomai surinktos 386 monetos ir keramikos šukės. Nustatyta, kad molinis indas su monetomis buvo apie 80 cm gylyje.

Rastą lobį sudaro 749 vienetai monetų ir indo šukės. Monetos apima laikotarpį nuo XV a. I pusės iki 1566 m. Didesnę lobio dalį (54 %) sudaro smulkių nominalų (denarai ir 2 denarai) monetos. Taip pat rasta vidutinės vertės monetų – ½ grašio (272 vienetai, 36 %), grašiai (61 vienetas, 8 %), 2 grašiai (1 vienetas) ir 3 grašiai (7 vienetai). Šio lobio monetų sudėtis yra būdinga XVI a. II pusės pinigų apyvartai. Tačiau išskirtina tai, kad lobyje dominuoja smulkiausio nominalo monetos. Dažniausiai šio laikotarpio lobiuose daugiausia būna ½ grašio nominalo monetų. Lobio išskirtinumas yra tai, kad jame rasta Žygimanto II Augusto 1565 m. 2 grašių moneta (1 pav.). Tokios monetos Lietuvoje rastos tik dviejuose lobiuose, bet nė viena iš jų į Lietuvos muziejus nepateko. Retos monetos yra ir Žygimanto Senojo bei Žygimanto II Augusto LDK grašiai. Taip pat lobis labai svarbus ir dėl didelio kiekio denarų bei jų datų įvairovės. Tam tikrų kaldinimo metų denarų iki šiol buvo žinomos vos kelios monetos. Rastas lobis yra vertingas ir dėl rečiau Lietuvoje randamų kitų monetų – Elbingo grašio, Gdansko denaro, Brandenburgo–Krosnos grašių. Iš to, kad lobyje nėra daug kaldintų 1567, 1569 ir 1570 m. 2 denarų monetų, galima daryti išvadą, kad lobis buvo paslėptas apie 1567 m. Iš Kauno istorinių dokumentų yra žinoma, kad 1566–1568 m. su pertrūkiais Kaune siautė maro epidemija, o 1567 m. buvo kilęs didelis gaisras. Tikėtina, kad šių įvykių metu lobio savininkas galėjo žūti, o lobis išliko paslėptas iki 2018 m.

1 pav. LDK. Žygimantas II Augustas. 2 grašiai. 1565 m. Skersmuo 20 mm. E. Remeco nuotr.

Fig. 1. GDL. Sigismund II Augustus. 2 groats. 1565. Ø 20 mm.

Bendra pinigų suma – apie 243 LDK grašiai. Tai prilygo kvalifikuoto meistro dviejų mėnesių arba paprasto darbininko pusės metų atlyginimui. Už šią sumą buvo galima įsigyti neblogą arklį ar du jaučius. Smulkiausio nominalo monetų dominavimas lobyje rodytų, kad savininkas galėjo būti smulkus prekeivis.

Monetos buvo sudėtos į molinį neapdaužytą 12,5 cm aukščio indą su ąsele. Radimo metu indas sudaužytas, surinktos ne visos šukės. Išsaugotos 9 šukės, iš kurių 6 bus galima suklijuoti. Indo ąselė nulaužta radimo metu. Indo vidinėse sienelėse matomos monetų oksido žymės. Kartu rastos dvi susijungiančios puodyninio dubeninio koklio šukės su ant vienos vidinėje pusėje matomomis monetų oksido žymėmis. Kokia šių šukių sąsaja su rastu lobiu, lieka nenustatyta. Žvalgymų metu rastos dar 4 buitinės keramikos šukės, kurios su lobio indu nesusijusios.

Lobis perduotas Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui.

Kauno Laisvės alėjoje 87 rasto lobio sudėtis (identifikacija prieš nuvalymą)

- **Brandenburgas–Krosna**. Johanas. Grašis. 1544, ? m. (iš viso 2 vienetai)
- **Elbingas**. Žygimantas I (1506–1548). Grašis. ? m.
- **Gdanskas**. Žygimantas I. Grašis. 1535 (2), 1537, 1538, 1539 (3), 1540, ? m. (2) (iš viso 10 vienetų)
- Žygimantas II Augustas. Denaras. 1554 m.
- **Lenkijos Karalystė**. Jogaila (1386–1434). ½ grašio. B. d. (iš viso 3 vienetai)
- Kazimieras (1444–1492). ½ grašio. B. d. (iš viso 3 vienetai)
- Jonas I Albrechtas (1492–1501). ½ grašio. B. d. (iš viso 28 vienetai)
- Aleksandras (1501–1506). ½ grašio. B. d. (iš viso 11 vienetų)
- Žygimantas I. ½ grašio. ? m. (27 vienetai)
- Žygimantas I. Grašis. 1529, ? m. (7) (iš viso 8 vienetai)
- **LDK**. Aleksandras (1492–1506). Denaras. B. d. (iš viso 14 vienetų)
- ½ grašio. B. d. (iš viso 17 vienetų)
- Žygimantas I. ½ grašio. 1509, 1512 (2), ? m. (39) (iš viso 42 vienetai)
- Grašis. 1535, 1536 m. (iš viso 2 vienetai)
- Žygimantas II Augustas. Denaras. 1546 (1), 1547 (1), 1548 (1), 1549 (1), 1551 (1), 1552 (2), 1553 (7), 1554 (10), 1555 (12), 1556 (11), 1557 (20), 1558 (40), 1559 (50), 1560 (3); 1563 (24), ? m. (190) (iš viso 374 vienetai)
- 2 denarai. 1566 m. (18), ? m. (iš viso 19 vienetų)
- ½ grašio. ? m. (iš viso 135 vienetai)
- Grašis. 1546 m. (kaldintas pagal LDK pėdą), 1546 m. (kaldintas pagal lenkišką pėdą), 1547 m. (kaldintas pagal lenkišką pėdą) (iš viso 3 vienetai)
- 2 grašiai. 1565 m.
- 3 grašiai. 1562 (4), 1563 (3) (iš viso 7 vienetai)
- **Legnica–Brigas**. Frydrichas II (1521–1547). Grašis. ? m.
- **Prūsijos Kunigaikštystė**. Žygimantas I. Grašis. 1530, 1531 (2), ? m. (6) (iš viso 9 vienetai)
- Albrechtas (1525–1568). Grašis. ? m. (iš viso 25 vienetai)
- **Svidnica**. Liudvikas II. ½ grašio. 1526, ? m. (5) (iš viso 6 vienetai)

The Coin Hoard at Laisvės Ave. 87, Kaunas (1566/2018)

On 25–26 June 2018, during reconstruction work on Laisvės Avenue in Kaunas, an excavator operator at Kauno Tiltai, AB upset an earthenware vessel containing a hoard of 749 coins from the second half of the 16th century, including a rare 1565 Sigismund II Augustus 2 groat coin (Fig. 1). Such coins have been found in only two hoards in Lithuania, but neither ended up in a Lithuanian museum. The hoard's Sigismund I the Old and Sigismund II Augustus GDL groats are also rare. The earliest coin in the hoard is a Kingdom of Poland Jogaila (1386–1434) ½ groat and the latest a GDL 1566 Sigismund II Augustus 2 denar. More than half of the coins in the hoard are the smallest denomination, denars. The concealment and abandonment of the hoard coincides with the plague epidemic that raged in Kaunas during 1566–1568 with respites and large city fire of 1567.

Eduardas Remecas

Numizmatiniai radiniai iš Vilniaus Pilies kalno nuošliaužų 2017–2018 m.

2016–2017 m. Vilniaus Pilies (Gedimino) kalne susidarė paviršinio grunto nuošliaužos. Pirmoji nuošliauža susiformavo 2016 m. kalno ŠV šlaite, vėliau nuošliaužos įvyko PR ir R kalno pusėse, o vėliausiai – PV dalyje. 2016 m. atliekant žvalgymo darbus ŠV šlaite metalo detektoriumi, rasta 10 monetų: LDK Jono Kazimiero